

ELS VENERABLES ALZIRENYS (SEGLES XIII-XVIII)

Andrés Felici Castell

(Algemesí, 1986). És doctor en Història de l'Art i
professor de la Universitat de València

ui en dia, el qualificatiu “venerable” és atorgat per l'Església Catòlica a aquella persona que posseeix un procés de beatificació en estat avançat, en concret quan se supera la fase romana i es comprova, després de moltes investigacions, que va practicar les virtuts cristianes en grau heroic o que va morir com a màrtir. Prèviament, quan s'inicia el procés ordinari, el candidat és nomenat “serf de Déu”. Però aquest complex camí, tal com es coneix actualment, ha sigut reelaborat i modificat al llarg dels segles, de manera que el present format es va gestar en els segles XIX-XX. Amb anterioritat a això, este era un poc més simple i no constava de tantes parts ni denominacions prèvies dels candidats segons la fase en la qual es trobaren.

46 |

Així, quan entre els segles XIII i XVIII parlem d'un “venerable”, no ens estem referint a una persona que està en una fase avançada del procés que li portarà als altars, sinó a una persona que, a causa de la seua vida i les seues obres, els fidels la consideraven com a “santa” i la veneraven com a tal després, o fins i tot a vegades abans, de la seua mort, però mancant d'un reconeixement oficial per part de l'Església Catòlica. Per tant aquest títol de “venerable” era proclamat i assignat pel poble, normalment poc després de la seua defunció, quedant després recollit per escriptors o artistes, els quals de vegades es podien reservar el dret d'incloure o excloure aquest epítet, segons el que ells o els seus comitents pensaren o consideraren més adequat. I fins i tot també podien canviar aquest qualificatiu, i utilitzar altres similars com “serf de Déu” o “benaurat” indistintament.

Els processos de beatificació eren molt costosos d'impulsar i de sufragar, i sempre necessitaven alguna institució forta darrere que poguera secundar-ho i encarregar-se de les diferents gestions i despeses, com per exemple una ordre religiosa o un bisbat. Per aquest motiu pocs eren els processos que s'arribaven a iniciar i menys encara els que arribaven a bon port. Per a fer-nos una idea, dels més de 1.000 venerables que es poden documentar entre els segles XIII i XVIII en l'antic regne de València, només van ser elevats als altars, com a beats o sants, unes 15 persones.

Fins al segle XVII aquests “venerables” podien rebre un culte molt semblant al dels sants: se'ls posava en sepulcres luxosos, es realitzaven taules i llenços amb les seues efígies, que fins i tot podien figurar en retaules, es feien estampes, se'ls dedicaven capelles, es processionaven imatges seues, es conservaven i veneraven relíquies... Aquesta situació va canviar amb l'arribada al pontificat d'Urbà VIII (1623-1644), que en els seus primers anys de govern va promoure els decrets de *Non Cultu*, pels quals es prohibia retre culte a

totes aquelles persones que no havien superat un procés ordinari i no eren reconegudes oficialment com a beates o santes per l'Església.

Malgrat aquestes prohibicions, la gent va continuar venerant a uns certs “venerables” quasi com a sants, encara que a nivell més privat, normalment aquells als quals havien conegut directament, o havien nascut o mort en la seua pròpia localitat, encarregant-se la realització d'estampes amb la seua imatge o biografies, dirigides a poder iniciar algun dia un procés ordinari.

Com no existeix un registre oficial per part de l'Església de qui són o no són “venerables”, si no se'ls ha iniciat un procés ordinari en data relativament recent, resulta complicat saber quan una persona es pot considerar o no “venerable”, perquè a vegades les fonts sí que ho indiquen clarament, però en altres ocasions no, encara que observant-se altres aspectes, com per exemple la seua forma de vida (tots els “venerables” van portar un estil de vida paregut) o el lloc on es recull la seua biografia (les vides dels “venerables” s'inclouen en cròniques i martirologis de les ordres mesclades amb sants i beats reconeguts oficialment), es pot deduir¹.

La vila d'Alzira va comptar des d'antic amb tres models de santedat molt pròxims: sant Bernat i les seues germanes Maria i Gràcia (†ca. 1180). No obstant això, en els segles posteriors a la conquesta cristiana, van començar a destacar tota una sèrie de persones que gaudiren d'aquesta santedat popular, especialment religiosos i religioses de les diferents ordres que tenien convents i monestirs a la localitat i el seu terme.

En aquest article ens farem ressò de molts d'ells (no estan tots els que són, però sí que són tots els que estan) recollint breus aspectes de la seua biografia així com citant a peu de pàgina la seua bibliografia, per tal de mantindre en el record a aquells alzirenys que en el seu dia foren qualificats pels seus contemporanis com a “venerables”, encara que hui romanen pràcticament en l'oblit.

Agustín del Prado (†1580)². Jerònim. Natural de València, va ser tres vegades prior del monestir de la Murta, on va morir amb 62 anys com a religiós. Segons les fonts Déu va obrar molts miracles a través seu i se li va aparéixer la Mare de Déu.

Ana Bosca (ss. XVI-XVII)³. Caputxina. Va ser la fundadora del convent de caputxines d'Alzira amb sor Febronia. Va destacar per la seua virtut, oració i penitència, tenint un tracte familiar amb Crist. Les dos religioses van sol·licitar a l'arquebisbe que els enviara com a confessor a la comunitat al pare Lorenzo Martín Jordán. Ana Bosca va tindre revelació divina de que aquesta petició seria acceptada, com va ocórrer. El pare Jordán va instar a les dos religioses a que posaren per escrit totes les visions i revelacions divines que van tindre.

¹ Sobre tot açò es pot consultar: Felici Castell, Andrés, *La santidad local valenciana: la tradición de sus imágenes y su alcance cultural*, Tesi Doctoral, Universitat de València, 2016, pp. 25-59.

² Escolano, Gaspar, *Década Primera de la historia de la insigne, y Coronada Ciudad y Reyno de Valencia*, 2ª part, Valencia, Pedro Patricio Mey, 1611, col. 1190; Calvo, Pedro, *Defensa de las lágrimas de los justos perseguidos, y defensa de las sagradas Religiones, y estado Eclesiástico*, Valencia, Juan Crisóstomo Garriz, 1621, pp. 394-395; Lairón Pla, Aureliano J. (ed.), *Obituari del monestir de Santa Maria de la Murta d'Alzira (1579-1798)*, Alzira, Ajuntament, 2012, p. 14 (refereix el *Libro segundo de Actos Capitulares del monasterio de Nuestra Señora de la Murta*, ff. 313r-v, AHN, Clergat, Códex 525b).

³ De los Santos, Francisco, *Historia de la Orden de San Geronimo...*, 4ª part, Madrid, Bernardo de Villa-Diego, 1680, pp. 447-455 i 460-461.

Ana Vázquez (†ca.1612)⁴. Agustina. Nascuda a València va prendre l'hàbit al convent de Santa Llúcia d'Alzira, on va professar en 1566. Va destacar per la seua obediència, humilitat, caritat, penitència, silenci i pobresa. Quan amortallaren el seu cos van veure que en realitat era un home, manant la priora que callaren i no ho digueren a ningú.

Antonia Roca Torres (ca.1744-1811)⁵. Seglar. Es va casar amb Vicente Redal Serra, amb qui va tindre un fill en 1781, Antonio. Va tindre diverses aparicions de sants, èxtasi i temptacions, aplegant a ser estigmatitzada. Va morir a sa casa als 67 anys durant la guerra de la Independència, sent amortallada amb l'hàbit franciscà i el vel de les religioses agustines. Va ser soterrada al convent de Sant Agustí d'Alzira i posteriorment a la guerra se li feren solemnes exèquies.

Bartolomé (ss. XV-XVI)⁶. Jerònim. Va ingressar en el monestir de la Murta, on es deia que quan la humilitat es perdera entre els homes, fra Bartolomé podria ensenyar-la de nou. Destacava per la seua veu, de manera que, encara que era llec, el volgueren fer corista, però ell es va negar. Va ser temptat pels dimonis en diverses ocasions i se li va aparèixer la Mare de Déu.

Bernardo de Masso (†ca.1380)⁷. Agustí. Nascut en Alzira va ingressar en el seu convent de Sant Agustí. Era un home molt docte i un gran predicador. Va ser president d'un capítol provincial, catedràtic d'Escriptura a la Universitat de València (aleshores Estudi General) i conseller de la reina Leonor d'Aragó.

Catalina Llemosí (ca.1599-ca.1676)⁸. Agustina. Nascuda en Alzira va prendre l'hàbit al convent de Santa Llúcia, on va professar en 1616. Va destacar per la seua obediència, humilitat, caritat, penitència, silenci i pobresa. Li va ser revelada l'hora de la seua mort.

Cecilia Segura (†ca.1678)⁹. Agustina. Nascuda en Alzira va prendre l'hàbit al convent de Santa Llúcia, on va professar en 1614 i on moriria santament. Va destacar per la seua obediència, humilitat, caritat, penitència, silenci i pobresa.

Cosme Jordá (†ca.1630)¹⁰. Agustí. Nascut a Alcoi, fill d'Andrés Jordá i Isabel Ridaura, va prendre l'hàbit al convent de Sant Agustí d'Alcoi en 1582. Va ser predicador, home de gran esperit, oració i estudi. Va predicar sermons en les misses realitzades després dels terratrèmols de 1620. Va ser prior dels convents de Xèrica (1606), Alcoi (1612) i alguns altres, governant-los amb gran prudència. Per últim va ser prior del convent de Sant Agustí d'Alzira, on va morir.

Daniel Sorita (ss. XV-XVI)¹¹. Jerònim. Va entrar com a religiós al monestir de la Murta ja

⁴ Jordán, Jaime, *Historia de la Provincia de la Corona de Aragón de la Sagrada Orden de los Ermitaños de nuestro Gran Padre San Agustín...*, part 1ª, t. 2, Valencia, Antonio Bordazar, 1712, pp. 300-301.

⁵ Aznar, José Agustín, *Biografía de la Sierva de Dios Antonia Roca Torres...*, (transcr., intr. y notas: Redal Súñer, Francisco), Valencia, Tipografía Lledó, 1954.

⁶ Sigüenza, José, *Historia de la Orden de San Jerónimo*, 2ª part, Madrid, Imprenta Real, 1600, pp. 611-612; Escolano, Gaspar, *op. cit.*, 2ª part, 1611, col. 1192-1193.

⁷ Jordán, Jaime, *op. cit.* part 1ª, t. 2, 1712, pp. 103-104.

⁸ Jordán, Jaime, *op. cit.* part 1ª, t. 2, 1712, pp. 301-302.

⁹ Jordán, Jaime, *op. cit.* part 1ª, t. 2, 1712, pp. 302-303.

¹⁰ Jordán, Jaime, *op. cit.* part 1ª, t. 2, 1712, pp. 127-128.

¹¹ Sigüenza, José, *op. cit.*, 2ª part, 1600, pp. 609-610; Escolano, Gaspar, *op. cit.*, 2ª part, 1611, col. 1191.

als 40 anys, sent un dels més avançats en virtut. Sempre estava meditant sobre la mort de Crist i mai eixia de la seua cel·la. El prior li va manar una vegada que l'acompanyara a València, i encara que ell es volia negar, per comparar-la amb Babilònia, va obeir, però després ja no tornaria a eixir del monestir, perseverant en soledat fins a la seua mort, que es va produir amb 110 anys.

Diego de Jesús (ss. XVI-XVII)¹². Agustí. Va ser corista del convent d'Alzira, on va coincidir amb el pare Gonzalo de la Mota. Va recollir la seua biografia i la de molts altres venerables al seus manuscrits.

Domingo Camisano (†ca.1610)¹³. Agustí. Fill del convent de Sant Agustí d'Alzira. Va sobreixir com a teòleg i predicador, destacant la seua predicació de Quaresma en 1594 en la catedral de Tarragona. Va ser prior del convent de Santa Maria Magdalena de la Seu d'Urgell en 1597 i lector d'Escriptura en dita catedral. Posteriorment seria prior del convent de Sant Agustí de Saragossa, del Socors de València i Mallorca, i també en 1597 va ser nomenat vicari provincial del Regne de València, des d'on va promoure la beatificació de Tomás de Villanueva. Per últim es va retirar al convent d'Alzira, on va morir.

Domingo de Jesús María (1620-1689)¹⁴. Agustí. Nascut a Alzira, va ser religiós llec durant 35 anys, exercint com a hortolà, porter i almoïner. Sempre estava treballant i dormia molt poc, per dedicar molt de temps a l'oració. Va morir a Barcelona.

Esperanza Frías (†1680)¹⁵. Agustina. Filla de Pedro Frías i Mariana Bodell, va prendre l'hàbit en el convent de Santa Llúcia d'Alzira, on acabaria morint. Va destacar per la seua obediència, humilitat, caritat, penitència, silenci i pobresa. Va ser molt devota de la Mare de Déu, de la Passió de Crist i de sant Josep, del qual es diu que la va acompanyar a prendre l'hàbit de religiosa.

Febronia (ss. XVI-XVII)¹⁶. Caputxina. Va ser la fundadora del convent de caputxines

Fra Lorenzo Martín Jordán

¹² Jordán, Jaime, *op. cit.* part 1ª, t. 2, 1712, pp. 105-106.

¹³ Jordán, Jaime, *op. cit.* part 1ª, t. 2, 1712, p. 106.

¹⁴ San Francisco de Asís, Pedro, *Historia General de los Religiosos Descalzos del Orden de los Ermitaños del Gran Padre y Doctor de la Iglesia San Augustin, de la Congregacion de España y de las Indias*, t. 4, Zaragoza, Francisco Moreno, 1756, pp. 573-575.

¹⁵ Jordán, Jaime, *op. cit.* part 1ª, t. 2, 1712, pp. 303-304.

¹⁶ De los Santos, Francisco, *op. cit.*, 4ª part, 1680, pp. 447-455.

d'Alzira amb sor Ana Boscà. Va destacar per la seua virtut, oració i penitència, tenint un tracte familiar amb Crist. Les dos religioses van sol·licitar a l'arquebisbe que els enviara com a confessor a la comunitat al pare Lorenzo Martín Jordán. Aquest va instar a les dos religioses a que posaren per escrit totes les visions i revelacions divines que van tindre.

Felipe de Carranza (1530-1610)¹⁷. Jerònim. Nascut a Valladolid, no es sap per què als 33 anys va anar fins al monestir de la Murta a prendre l'hàbit com a llec. Per les seues virtuts els religiosos el solien anomenar "*el santo fray Felipe*". Va ser molt obedient, humil i donat a l'oració. Va passar 30 anys com a cuiner. Quan el jubilaren d'aquest ofici, es va entregar totalment a ajudar en misses. De major es va quedar un poc sord i el seus problemes renals li acabarien ocasionant la mort als 80 anys.

Felipe Puig (ss. XV-XVI)¹⁸. Jerònim. Nascut en Banyeres es va fer religiós pels mateixos anys que Daniel Sorita en la Murta, on va romandre més de 50 anys. En tot aquest temps mai va voler eixir. Una vegada va haver d'acompanyar al prior a Alzira per no tindre a cap altre company a mà, i encara que es va negar, poc abans d'aplegar a la vila es van trobar a un genet que els va dir que se'n podien tornar, que ja estava tot solucionat. Ell s'encarregava dels horts. Mai va prendre diners en les mans ni els va voler mirar. Vestia amb els hàbits més pobres de la casa i era molt rigorós amb la penitència.

Francisco Alapont Spous (1602-1628)¹⁹. Caputxí. Fill de Cosme Alapont i Francisca Spous va nàixer a Algemesí. Els seus pares el van enviar de molt jove a Toledo perquè aprenguera el tracte de la seda, enriquint-se molt gràcies a això i gastant-ho tot amb els amics i en sí mateixa, vestint sempre molt galant. Un dia, quan es va mirar a l'espill va veure reflexada la imatge d'una calavera i un rellotge d'arena que corria de presa. Això li ho va comunicar a un jesuïta que li va explicar que la seua visió volia dir que li quedava poc de temps, persuadint-lo a canviar de vida. Així ell va tornar a la seua pàtria, ho va deixar tot i es va fer caputxí al convent d'Alzira, on va portar una vida exemplar fins que va morir, poc de temps després d'haver sigut ordenat sacerdot.

Francisco Doménech (†ca.1462)²⁰. Jerònim. Nascut a Alzira, es va criar en l'escola dels religiosos jerònims de Cotalba, on va aprendre a llegir i escriure. En 1430 va rebre l'hàbit al monestir de la Murta, destacant en humilitat, obediència, abstinència i penitència extrema. Va ser nomenat prelat del cenobi, ocupant el càrrec durant 30 anys, sent reelegit contínuament. Va introduir en el convent que, a banda de no menjar carn ni dimecres, ni divendres, ni dissabte, com era costum en els convents, també es fera els dilluns. Va ser

¹⁷ De los Santos, Francisco, *op. cit.*, 4ª part, 1680, pp. 434-435; Lairón Pla, Aureliano J. (ed.), *op. cit.*, 2012, pp. 23-24 (refereix el *Libro segundo...*, ff. 318r-v).

¹⁸ Escolano, Gaspar, *op. cit.*, 2ª part, 1611, cols. 1191-1192; Calvo, Pedro, *op. cit.*, 1621, p. 394.

¹⁹ Alicante, Antonio de, *Crónica de los Capuchinos, de la Provincia de Valencia*, manuscrita, s. XVII, [text transcrit en: Esteve Nadal, O., "Hijos ilustres de Algemesí. El Venerable Fray Francisco de Algemesí", en *Algemesí. Boletín Municipal*, any 2, nº 80, 15 de desembre de 1949, p. 4; i en Asensi Cubells, Bernardo, *Flor parroquial. Biografía de la Sierva de Dios Josefa Naval Girbés, virgen seglar de Algemesí, Valencia (España)*, Tipografía Moderna, Valencia, 1957, pp. 25-28]; Valencia, Eugenio de, *Necrologio Seráfico de la Provincia de la Preciosísima Sangre de Cristo de Valencia*, 1596-1934, Murcia, Tip. San Buenaventura, 1934; Castell Nebot, Salvador; Felici Castell, Andrés; i Llácer Bueno Francisco José, *Cien años de Salvador Castell Frasquet alcalde de Algemesí. Hacer realidad la utopía*, Algemesí, Ajuntament, 2015, p. 287.

²⁰ Sigüenza, José, *op. cit.*, 2ª part, 1600, pp. 603-606; Escolano, Gaspar, *op. cit.*, 2ª part, 1611, col. 1190.

vicari general d'aquella casa en dos ocasions i visitador de Castella, Andalusia i Aragó. Se li atribueixen alguns miracles en vida. Va morir en València i es va manar que totes les cases li feren oficis, cosa que es fa amb molt pocs, normalment sols amb els generals de l'ordre.

Gaspar Centoll (1565-1620)²¹. Jerònim. Nascut a València, va aprendre grec i hebreu. Va ser enviat al col·legi de Sant Llorenç d'El Escorial, on va perfeccionar la seua formació. Era molt donat a l'oració i va destacar per la seua castedat. Va ser vicari, mestre de novicis i prior al monestir de Cotalba. Posteriorment va ser visitador i prior de la Murta, on va faltar en el seu segon any de mandat. Era conegut com a "Sant pare". Temps després de la seua mort, obriren la tomba per ficar altre fèretre i el van trobar sencer, com si l'acabaren de posar.

Gilabert Martí (†1530)²². Jerònim i bisbe de Sogorb. Nascut a Alzira, va residir al monestir de la Murta. Era nebot de Bartolomé Martí, bisbe de Sogorb entre 1499 i 1500. Aquest mateix any, després de la seua mort, Gilabert va ser promogut a dit càrrec. Va tindre un paper decisiu durant el conflicte de les Germanies i va romandre fora de la diòcesi els seus últims deu anys de govern. Va fer la restauració arquitectònica de les catedrals de Sogorb i Albarracín, i per a la primera va pagar els costos de la capella major, encarregant un retaule als Macip.

Gonzalo de la Mota (†ca. 1596)²³. Agustí. Oriünd de Castella la Manxa, va acudir al convent de Sant Agustí d'Alzira com a subprior per a efectuar la seua reforma. Va destacar per la seua oració i penitència, sent respectat com si fora un apòstol.

| 51

Guillén de Solsona (1542-1632)²⁴. Jerònim. Nascut en El Puerto (Aragó), va prendre l'hàbit de llec amb 20 anys en el monestir de la Murta, sense aspirar a més, encara que sabia música i un poc de gramàtica. Va ser molt obedient i es va dedicar a oficis humils, treballant en la cuina, el forn, el camp i la colmena. Les abelles en una ocasió li picaren, privant-li de la vista durant 30 anys. Era molt devot i sempre ajudava en missa, entrant en competència amb Felipe de Carranza, que era sord. Li molestava el fet que en el moment de la consagració es solien encendre uns ciris i ell mai encertava per la seua ceguera, però una nit en somnis un àngel li va dir com devia fer-ho. Va morir després de 70 anys com a religiós.

Guillermo Barranca (1564-1637)²⁵. Agustí. Va nèixer a la Pobla del Duc i va prendre l'hàbit al convent de Sant Agustí d'Alcoi en 1589. Va ser un religiós exemplar, obedient, humil, pacient, modest i molt respectat. Va ser granger en una granja que tenia el convent de Sant Agustí de València en el terme d'Aigües Vives. Va morir en el convent de Sant Agustí d'Alzira als 73 anys.

²¹ De los Santos, Francisco, *op. cit.*, 4ª part, 1680, p. 373; Rodríguez, José, *Biblioteca Valentina*, Valencia, José Tomás Lucas, 1747, p. 151.

²² Calvo, Pedro, *op. cit.*, 1621, p. 395; Montolío Torán, David, *Arte en la sede catedralicia de Segorbe, de los obispos Borja a los riberistas*, Tesi Doctoral, Universitat de València, 2013, pp. 87-90.

²³ Jordán, Jaime, *op. cit.*, part 1ª, t. 2, 1712, pp. 104-106.

²⁴ De los Santos, Francisco, *op. cit.*, 4ª part, Madrid, 1680, pp. 437-438; Castellanos de Losada, Basilio Sebastián, *Biografía eclesiástica completa...*, t. 27, Madrid, Alejandro Gómez Fuentesnebro, 1867, pp. 827-828; Lairón Pla, Aureliano J. (ed.), *op. cit.*, 2012, pp. 40-41 (refereix el *Libro segundo...*, f. 323v).

²⁵ Jordán, Jaime, *op. cit.*, part 1ª, t. 2, 1712, p. 128.

Guillermo de Poliniano (†1299)²⁶. Agustí. Va ser el segon prior del convent de Sant Agustí d'Alzira, després de Raimundo Canal. Va ser un home d'admirable virtut, religió i saviesa. En aquest convent, entre els dos, van sostindre a huit monjos, iniciant la construcció del convent.

Jaime Barberá (†1620)²⁷. Agustí. Nascut a Alzira, era fill de Nicolás Barberá. Va prendre l'hàbit en el convent de Sant Agustí de Barcelona, professant en 1570 i passant posteriorment al de la seua vila natal. Dejunava molt i castigava molt el seu cos. Va exercir molts anys com a sagristà del convent d'Alzira. Era molt devot de la Mare de Déu i de sant Nicolau de Tolentino qui li va restablir la salut després d'una malaltia. El seu soterrar va ser molt concorregut i un any després es va obrir el seu sepulcre i el seu cos es conservava incorrupte.

Jaime Benet (s. XVI)²⁸. Jerònim. Home de gran virtut i molta oració. Va ser un insigne juriconsult, catedràtic durant 38 anys de Lleis i Cànon a la Universitat de Lleida, fent-se després monjo jerònim en la Murta, on va morir santament.

Jaime Colomer (1526-1594)²⁹. Jerònim. Natural de Tortosa, va viure al monestir de la Murta. Era molt caritatiu amb els pobres i malalts, encara que amb ell mateix era molt penitent, rigorós i humil. S'encarregava de la infermeria i curava malalts sols tocant-los amb les seues mans. Va saber el dia i hora de la seua mort i la d'un altre company. Mesos després de morir es va trobar el seu cos quasi incorrupte i se li tallaren alguns dits com a relíquies.

52 | **Jaime Finestrola** (s. XVI)³⁰. Jerònim. Molt devot i penitent, va demanar a Déu que li donara una darrera malaltia curta per a no ser una molèstia per als seus germans i que hagueren de desatendre altres obligacions per cuidar-lo. Així va ser, i sols va emmalaltir durant mig dia, morint en el monestir de la Murta després de 52 anys com a religiós.

Jerónima Parecha (1566-1671)³¹. Agustina. Nascuda a Alzira, va prendre l'hàbit al convent de Santa Llúcia, professant en 1586. Va destacar per la seua obediència, humilitat, caritat, penitència, silenci i pobresa. Era molt devota de les ànimes del Purgatori, de la Mare de Déu i la Passió de Crist. Va morir santament als 105 anys.

José Almansa (†1679)³². Agustí. Va prendre l'hàbit al convent de Sant Agustí d'Alzira, on va professar en 1667. Era un religiós exemplar, penitent, caritatiu amb els pobres i donat a l'oració. Es disciplinava, dormia poc i resava molt. Va ser mestre de novicis en els convents del Socors i de Sant Agustí de València. Després tornaria al d'Alzira, renunciant a dit càrrec, on va morir.

²⁶ Jordán, Jaime, *op. cit.*, part 1ª, t. 2, 1712, p. 103; Castellanos de Losada, Basilio Sebastián (dir.), *op. cit.*, t. 18, 1863, pp. 1049-1050.

²⁷ Jordán, Jaime, *op. cit.*, part 1ª, t. 2, 1712, pp. 106-107.

²⁸ Calvo, Pedro, *op. cit.*, 1621, p. 393; Sayas Rabanera y Ortubia, Francisco Diego, *Anales de Aragón desde el año de MDXX del Nacimiento de nuestro Redemptor hasta el de MDXXV*, Herederos de Pº La Naja, 1666, p. 778.

²⁹ Escolano, Gaspar, *op. cit.*, 2ª part, 1611, col. 1190; Calvo, Pedro, *op. cit.*, 1621, p. 395; Lairón Pla, Aureliano J. (ed.), *op. cit.*, 2012, pp. 19-21 (refereix el *Libro segundo...*, ff. 315v-317r).

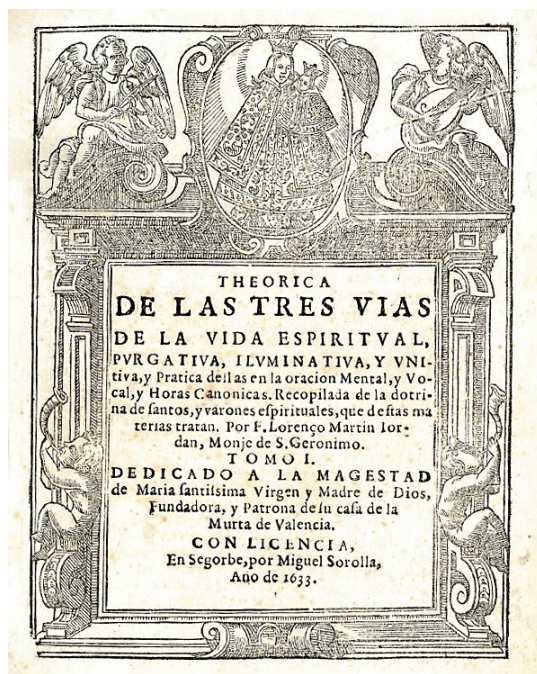
³⁰ Calvo, Pedro, *op. cit.*, 1621, p. 394.

³¹ Jordán, Jaime, *op. cit.*, part 1ª, t. 2, 1712, p. 301.

³² Jordán, Jaime, *op. cit.*, part 1ª, t. 2, 1712, p. 111.

Juan Bautista Vidal (†1588)³³. Jerònim. Va viure com a llec en el monestir de la Murta, sent company del prior Agustín del Prado, juntament amb el qual, Déu va realitzar molts miracles a través de la seua intercessió. Va destacar per la seua pobresa, obediència, soledat i paciència. S'encarregava de la colmena.

Juan de Esqueso (1545-1641)³⁴. Jerònim. Nascut a El Povo (Aragó), va prendre l'hàbit com a llec amb 25 anys al monestir de la Murta, on va ser forner durant 60 anys. Era molt senzill i caritatiu, amic del silenci i la soledat. Quan era major i el van jubilar dels seus oficis, es va dedicar a resar oficis. En 71 anys no va eixir del cenobi si no era estrictament necessari. No solia emmalaltir, i quan ho feia, prenia un panet seu, el banyava en aigua, el menjava i es curava. Quan va morir, en 96 anys, uns monjos que hi havia fora del monestir, van començar a escoltar una música celestial.

Obra de fra Lorenzo Martín Jordán

Juan Gallego (s. XVI)³⁵. Jerònim. Va ser prior del monestir de la Murta. Solia contemplar els misteris de la Passió de Jesús i del Judici Final, per això mai li veien el rostre content.

Juan Morelló (1552-1624)³⁶. Jerònim. Nascut a Catalunya, va servir en el convent de la Murta en el confessorari, el púlpit i el magisteri de novicis. Era molt devot del Santíssim Sagrament i molt penitent, prenent disciplines diàries durant més de 14 anys. Era molt aficionat al llibre de les Revelacions de Santa Brígida. També va ser vicari i procurador, morint després de 48 anys com a religiós.

Juan Olcina (1587-1650)³⁷. Prevere. Nascut a Alfara de Bocairent, va exercir com a

³³ Calvo, Pedro, *op. cit.*, 1621, pp. 394-395; Lairón Pla, Aureliano J. (ed.), *op. cit.*, 2012, pp. 16-17 (refereix el *Libro segundo...*, f. 315r).

³⁴ De los Santos, Francisco, *op. cit.*, 4ª part, 1680, p. 438; Lairón Pla, Aureliano J. (ed.), *op. cit.*, 2012, pp. 48-49 (refereix el *Libro segundo...*, f. 325v).

³⁵ Calvo, Pedro, *op. cit.*, 1621, p. 393.

³⁶ De los Santos, Francisco, *op. cit.*, 4ª part, 1680, pp. 436-437; Lairón Pla, Aureliano J. (ed.), *op. cit.*, 2012, pp. 30-31 (refereix el *Libro segundo...*, f. 320r).

³⁷ *Història de l'aparició i troballa de la Mare de Déu de la Salut*, Escartí, Vicent Josep (trad.), Algemesí, Ajuntament, 2006, pp. 71-74; Dolz del Castellar, Esteban, *Año Virgineo, cuyos días son, finezas de la Gran Reyna del Cielo Maria Santissima Virgen...*, 4ª parte, Madrid, Antonio González de Reyes, 1716, p. 257; Ramírez de Luque, Fernando, *Colección de Santos Mártires, Confesores y Varones Venerables del clero secular, en forma de diario, que para honor del mismo clero, estímulo de sus individuos a la virtud y edificacion del pueblo*, Madrid, Villapando, 1807, t. V, pp. 198-199; Belda Ferré, Miguel, *Algemesí y su patrona*, Gandía, Imp. San Francisco de Borja, 1908, pp. 245-248.

sacerdot en Alzira i en 1633 va ser rector de l'església de Sant Jaume a Algemesí. Dedicava molt de temps a l'oració, l'ensenyament de la doctrina cristiana i el socors de pobres i malalts. L'1 de desembre de 1647 va resar a la Mare de Déu de la Salut d'aquesta vila, la qual li va dir que la pesta no entraria en la població.

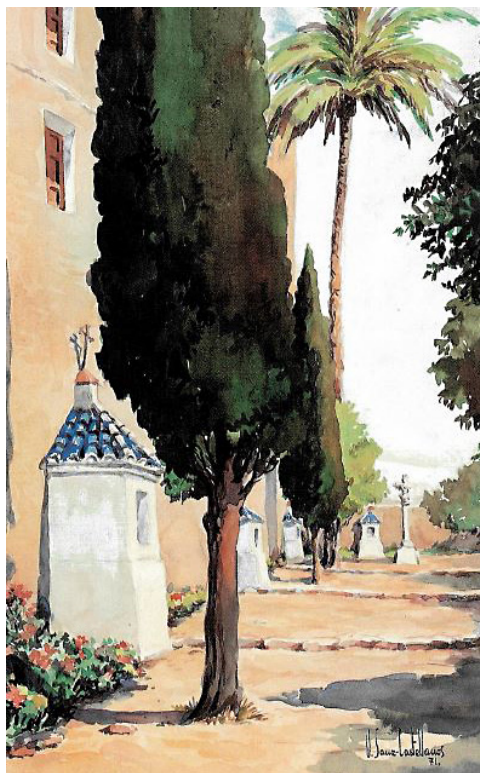
Lorenzo Martín Jordán (1587-1673)³⁸.

Jerònim. Nascut en Alberio el Alto (Huesca), sent més major va acudir amb el seu germà Juan a València. Els dos gaudien de bona veu, i de fet el seu germà va obtindre plaça de cantor i capellà en el col·legi de l'Arquebisbe. Lorenzo, tenint coneixement del monestir de la Murta, va anar fis allí per demanar l'hàbit, ingressant en l'ordre en 1607, amb 20 anys. En poc de temps va ser nomenat mestre de novicis, càrrec que va ocupar en diferents ocasions. Passava tot el dia resant i celebrant misses, o ajudant en elles. Destacaven les seues abstinències,

54 |

penitències, la seua caritat i el silenci. Era molt aficionat a llegir, escrivint diversos llibres, i dirigia espiritualment a molta gent epistolarment, sent també el confessor de les caputxines d'Alzira. Quan tenia 47 anys, i ja havia sigut designat cinc vegades consecutives mestre de novicis, el van nomenar infermer major. Era molt devot de santa Clara i sant Pasqual. Va ser nomenat confessor del convent de Santa Paula en Granada, tornant passats quatre anys. Després de morir es va fer un solemne soterrament depositant les seues despulles en la capella dels Reis, en una sepultura independent. La gent li tallava fragments del seu hàbit com a relíquies.

Luis Prado (†1584)³⁹. Jerònim. Nascut en Xàtiva, va ser un gran exemple d'humilitat i paciència. Va viure al monestir de la Murta, d'on va ser prior en una ocasió i vicari moltes vegades. La seua darrera malaltia va durar 7 anys, afrontant-la amb gran paciència.

Convent de Sant Francesc. Calvari.
Aquarel·la de Sanz Castellanos

³⁸ De los Santos, Francisco, *op. cit.*, 4ª part, 1680, pp. 440-466; Latasa Ortín, Félix, *Biblioteca nueva de los escritores aragoneses que florecieron desde el año de 1641 hasta 1680*, t. III, Pamplona, Joaquín de Domingo, 1799, pp. 434-435; Pastor Fuster, Justo, *Biblioteca Valenciana de los Escritores que florecieron hasta nuestros días. Con adiciones y enmiendas a la de D. Vicente Ximeno*, Valencia, José Ximeno, 1827, t. 1, pp. 253 i 525-526; Vilaplana Gisbert, José, *Historia religiosa de Alcoy desde su fundación hasta nuestro días*, Alcoi, Imprenta de Payá, 1903 (2ª ed. Alacant, Diputació provincial, 1977), p. 661; Lairón Pla, Aureliano J. (ed.), *op. cit.*, 2012, pp. 75-76 (refereix el *Libro segundo...*, f. 336v).

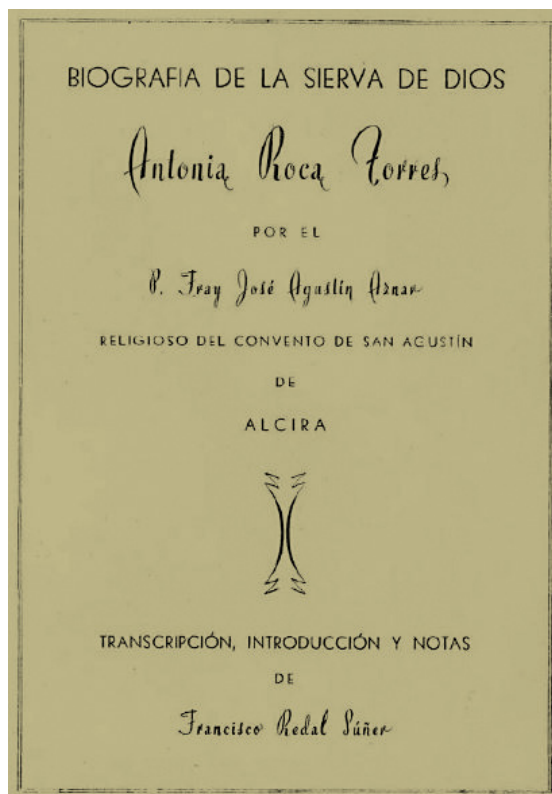
³⁹ Calvo, Pedro, *op. cit.*, 1621, p. 395; Lairón Pla, Aureliano J. (ed.), *op. cit.*, 2012, pp. 14-15 (refereix el *Libro segundo...*, f. 314r).

Magdalena Ribera (1618-1705)⁴⁰.

Agustina. Filla de Gaspar Ribera i Magdalena Sala va nàixer a Alzira, sent batejada a la parròquia de Sant Joan. Quan son pare va quedar vidu es va tornar a casar, i va portar a la filla a València a casa d'uns parents perquè la criaren. Més avant tornà a Alzira i va prendre com a director espiritual a un agustí. Ella volia ser caputxina, però per obeir a son pare es va haver de casar amb l'alzireny Antonio Ximeno. Aquest era un home honrat, però poc a poc es va començar a molestar per la situació i va intentar matar al seu confessor en tres ocasions i a ella en una altra, però es va salvar per ser avisada per sant Antoni Abat en una aparició. El matrimoni va tindre 10 fills, però 9 faltaren amb menys d'un any i sols una va sobreviure fins els 17. Després de morir el seu marit, va prendre l'hàbit al convent de Santa Lúcia amb 78 anys. Allí destacaria per la seua obediència, humilitat, caritat, penitència, silenci i pobresa. Va tindre diferents visions i èxtasi, on se li apareixia Crist, santa Rita o la beata Inés de Benigànim. En morir va acudir molta gent al seu soterrar, on demanaven un fragment del seu hàbit com a relíquia. Es van celebrar solemnes exèquies.

Martín de Álava (1564-1656)⁴¹. Jerònim. Va nàixer a Daroca però va prendre l'hàbit al monestir de la Murta, on va tindre fama de docte i sant. Va ser col·legial de Sant Llorenç d'El Escorial, on va aprendre hebreu i va ser alumne d'Arias Montano i José de Sigüenza. En Alzira va ser mestre de novicis, vicari i prior en tres ocasions. També va ser prior del convent de l'Esperança durant tres triennis seguits i visitador general d'Andalusia. Va destacar per la seua pobresa, abstinència i salut, doncs sols va emmalaltir una vegada per no menjar.

Miguel Borrás (†1704)⁴². Agustí. Fill de Miguel Borrás i Monserrada Rabaça, va nàixer a Vinaròs, on va prendre l'hàbit agustí i va professar en 1660. Després va ser traslladat al

⁴⁰ Jordán, Jaime, *op. cit.*, part 1ª, t. 2, 1712, pp. 304-317; Portillo Aguilar, Sebastián, *Chronica Espiritual Augustiniana. Vidas de Santos, Beatos, y Venerables, religiosos, y religiosas del Orden de su Gran Padre San Agustín, para todos los días del año...*, t. 2, Madrid, Alonso de Orozco, 1732, p. 545; De la Asunción, José, *Martyrologium Augustinianum in tres partes aequaliter...*, part 2, Tipografía Dominici Rodrigues, 1749, p. 95.

⁴¹ De los Santos, Francisco, *op. cit.*, 4ª part, 1680, pp. 439-440; Lairón Pla, Aureliano J. (ed.), *op. cit.*, 2012, pp. 55-57 (refereix el *Libro segundo...*, ff. 327v-328r).

⁴² Jordán, Jaime, *op. cit.*, part 1ª, t. 2, 1712, pp. 111 i 238-242.

convent de Sant Agustí d'Alzira on va ser porter i va estudiar Arts i Teologia, encara que va aprofitar poc els seus estudis i es va dedicar a cultivar les seues virtuts. Era senzill, plàcid, càndid, caritatiu, humil i molt estimat per tots. Sols va abandonar el convent durant un trienni per ser mestre de novicis en Sant Agustí de València. A la seua cel·la tenia una imatge de la Mare de Déu del Consol. Després de morir a Alzira, el seu cos va ser exposat durant 24 hores i no es va posar sobre ell cap mosca, sent considerat això com un prodigi diví.

Miguel Pena (ss. XV-XVI)⁴³. Jerònim. Va ser capturat pels islàmics d'Àfrica quan era molt jove, sent rescatat pels seus parents, jutjant així que era perillós el tracte amb la gent. D'aquesta manera va ingressar al monestir de la Murta, on va practicar la perfecció de la vida monàstica. Va destacar per la seua mortificació, doncs era una persona colèrica i va haver d'aprendre a regular el seu temperament. Tenia molta afició al llibre de sant Joan Clímac i reflexionava contínuament sobre la mort, fet pel qual els seus companys l'anomenaven "el frare de la mort".

Nicolás Matoses (ca.1580-1638)⁴⁴. Franciscà. Nascut a Alzira, als 25 anys va prendre l'hàbit llec franciscà a Sant Joan de la Ribera, on va professar en 1606. Era molt pur de consciència, afligia el seu cos amb rigoroses penitències i mortificacions en públic. Tenia visions de Crist portant la creu. Va estar en els convents de la Santa Creu de Loja, en el de Villena i L'Alcúdia. Finalment va ser enviat a Carcaixent on, sols quatre o cinc mesos després d'aplegar, un dia no va acudir a matines, van anar a buscar-lo a la seua cel·la i el trobaren mort. El seu cos va estar exposat al públic durant tres dies, i els fidels li tallaven les ungles per emportar-se-les com a relíquies, aplegant a ferir-li els dits brollant sang com si estigués viu. Van voler embalsamar-lo, repartint les seues vísceres com a relíquies entre els presents, i el van soterrar al convent, baix l'altar de Sant Antoni de Pàdua. Abans d'això la vila va encomanar que el retrataren, i per a això l'assegueren i li obriren els ulls, per estar encara el cos flexible. Es va fer un informe sobre la seua vida i virtuts en 1649.

Pedro Prado (1564-1621)⁴⁵. Jerònim. Nascut a Arén (Osca) era fill del francès Guillem Prat i Sibília de Boni. Va estudiar en Lleida, Saragossa i València, i amb 25 anys va professar al monestir de la Murta. Després de 12 anys de religió va ser designat mestre de novicis, càrrec que va ocupar durant 20 anys, simultaniejant-lo alguns d'ells amb el de vicari. Els primers anys de religió va patir molt pel cant, per tindre la veu desentonada, aplegant a plantejar-se deixar la religió per la burla que suposava per part dels altres companys. Així va estudiar cant i va millorar molt. Va morir després de 32 anys com a religiós.

Pedro Valentín (ss. XV-XVI)⁴⁶. Jerònim. Era jueu, procedent de Castella. No es sap com, va acudir al monestir de la Murta i allí Déu li va obrir els ulls. Cridant al prior i als monjos va

⁴³ Sigüenza, José, *op. cit.*, 2ª part, 1600, pp. 610-611.

⁴⁴ Panes, Antonio, *Chronica de la Provincia de San Juan Bautista, de religiosos menores descalzos de la regular observancia de nvestro seraphico padre San Francisco...*, 2ª part, Valencia, Geronimo Vilagrasa, 1666, pp. 297-306; Ángel Roig, Conrado, *Religiosos Ilustres de las Seráficas Provincias de Valencia*, Petra (Mallorca), Apóstol y Civilizador, 1988, p. 99; Soleriestruch, Eduard, *Carcaixén. Biografía d'un pobre de la Ribera Alta*, Carcaixent, Ajuntament, 2001 (ed. facs. 1977), p. 206.

⁴⁵ De los Santos, Francisco, *op. cit.*, 4ª part, 1680, pp. 435-436; Lairón Pla, Aureliano J. (ed.), *op. cit.*, 2012, pp. 27-29 (refereix el *Libro segundo...*, ff. 319r-320r).

⁴⁶ Sigüenza, José, *op. cit.*, 2ª part, 1600, pp. 606-609; Escolano, Gaspar, *op. cit.*, 2ª part, 1611, col. 1190-1191.

parlar amb ells i els va dir que no eixiria d'allí fins que no el batejaren, i després d'explicar-li algunes coses sobre la fe, el prior el va batejar canviant-li el nom pel de Pedro. Després va decidir fer-se religiós en dit cenobi anomenant-se en la seua professió Pedro Valentín. Una vegada el prior el va manar a València a comprar peix per a la Quaresma, sense portar diners, perquè els demanara allí com almoïna, però de camí va ser fet captiu per uns islàmics. Aquests l'embarcaren per emportar-se'l, i sent preguntat pel capità del vaixell, va respondre amb tal senzillesa que s'apiadaren d'ell, el deixaren lliure i li donaren 30 lliures per comprar peix. Va ser procurador del monestir durant molts anys. També es diu que escoltava veus d'àngels en el cor del cenobi. Va morir molt vell.

Pedro Valera (s. XVII)⁴⁷. Agustí. Fill de Damián Valera i Isabel Espinosa, va nèixer a Alzira. Van prendre l'hàbit al convent del Socors de València, professant en 1626. Mentre estava en el convent de Barcelona, va ser enviat per l'ambaixador de la ciutat i virrei de Catalunya a la cort de Portugal a tractar certs assumptes amb el rei en Joan.

Serafín de Alzira (ss. XVII-XVIII)⁴⁸. Caputxí. Nascut a Alzira, l'única cosa que sabem és que el seu nom de seglar era Juan Venrell, i que José Vicente Ortí Mayor li va escriure una biografia que no ha pogut ser localitzada.

⁴⁷ Massot, José, *Compendio historial de los hermitaños de nuestro padre San Agustín, del Principado de Cataluña...*, Barcelona, Juan Jolis, 1699, p. 100; Jordán, Jaime, *op. cit.*, part 1ª, t. 2, 1712, p. 44.

⁴⁸ Ortí y Mayor, José Vicente, *Vida del Venerable Fr. Serafín de Alzira, Capuchino, en el siglo Don Juan Venrell*, primera mitat del segle XVIII (citat en Ximeno, Vicente, *Escritores del Reino de Valencia...*, t. II, Valencia, Joseph Estevan Dolz, 1747, p. 315).